

Hoe communiceren gemeenten en samenwerkingsverbanden met inwoners over het scheiden van verpakkingsglas en papier/karton?

Resultaten van een Quickscan

Nog veel verdwijnt in restafval

In het Nederlandse huishoudelijk restafval zit nog zo'n 20% papier en 4,5% verpakkingsglas, volgens onderzoek dat jaarlijks in opdracht van Rijkswaterstaat wordt uitgevoerd. Het gaat om gemiddeld 31 kg papier en 5 kg glas per persoon per jaar. Van het papier dat in het restafval verdwijnt is 49% en van het verpakkingsglas bijna 100% recyclebaar, indien deze grondstoffen brongescheiden zouden zijn ingezameld.

Papier Recycling Nederland (PRN) en Stichting Duurzaam Verpakkingsglas (SDV) streven ernaar dat al het papier en glas bron gescheiden wordt ingezameld, gesorteerd en ingezet als grondstof voor de productie van nieuw papier en glas. Gemeenten en samenwerkingsverbanden spelen bij de gescheiden inzameling bij huishoudens een belangrijke rol. Voorlichting aan inwoners is een belangrijke interventie om (goed) scheiden te stimuleren.

Quickscan geeft een indruk

Door middel van een Quickscan hebben PRN en SDV zich een beeld gevormd van gemeentelijke publieksvoorlichting over het scheiden van de beide grondstoffen. Beleidsmedewerkers Afval & Grondstoffen van 150 gemeenten en samenwerkingsverbanden zijn uitgenodigd om een vragenlijst in te vullen:

- Geven zij inwoners voorlichting over hoe, noodzaak en nut van papier en glas scheiden?
- Hoe en met welke intensiteit doen zij dat?
- Welke informatie en communicatieboodschap(en) bieden zij inwoners?
- Wat is het inzamelsysteem voor papier en voor glas?
- Kennen zij de scheidingswijzer van PRN en van SDV, en zo ja, maken zij daar gebruik van?
- Hebben zij wensen en behoeften hoe PRN en SDV kunnen ondersteunen bij deze voorlichtingsactiviteiten?

Een bijkomend doel van de Quickscan is de bekendheid van PRN en SDV bij gemeenten en samenwerkingsverbanden te toetsen en vergroten als professionele kennis- en informatiebron om te voorkomen dat papier en verpakkingsglas bij het restafval belanden en niet meer geschikt zijn voor recycling.

De doelstellingen van de Quickscan sluiten tevens aan bij die van het Nationaal Programma Circulaire Economie, VANG-Huishoudelijk Afval en het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP3).

De Quickscan is gefinancierd door PRN, SDV en Verpact.

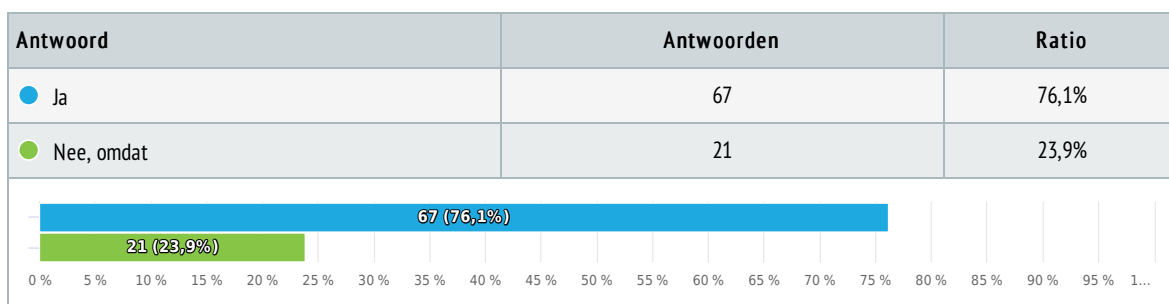
Hoe hebben we het aangepakt?

- Gemeenten en samenwerkingsverbanden zijn willekeurig geselecteerd uit de vier hoogbouwklassen die de Benchmark Huishoudelijk Afval van de NVRD en Rijkswaterstaat hanteert.
- 150 beleidsmedewerkers hebben een e-mail ontvangen met uitnodiging tot deelname en uitleg van de achtergrond en het doel van de Quickscan. Toegezegd is dat we in april 2024 de uitkomsten terugkoppelen. De vragen gaan over de inzet van communicatie als instrument om beleidsdoelstellingen te realiseren. Omdat beleid en uitvoering leidend zijn voor inzamelresultaten, is ervoor gekozen om beleidsmedewerkers te bevragen.
- Voor het uitvoeren van de Quickscan is gebruik gemaakt van de softwaretool Survio.
- De Quickscan is uitgevoerd in januari en februari 2024, na een gedegen voorbereiding waaronder testen (november en december 2023).
- Uitvoering vond plaats in twee rondes. Per ronde is twee weken na uitsturen een herhalingsverzoek tot deelname verstuurd naar beleidsmedewerkers die nog niet hadden gereageerd. Met beleidsmedewerkers die daarna nog niet hadden gereageerd, is persoonlijk contact opgenomen en gevraagd of zij alsnog wilden deelnemen.
- 89 beleidsmedewerkers hebben de vragenlijst ingevuld en geretourneerd.
- De respons is ruim 50%.
- De respondenten vertegenwoordigen tezamen 135 gemeenten (39% van alle gemeenten).

Uitkomsten: een aantal highlights

Communicatiekalender?

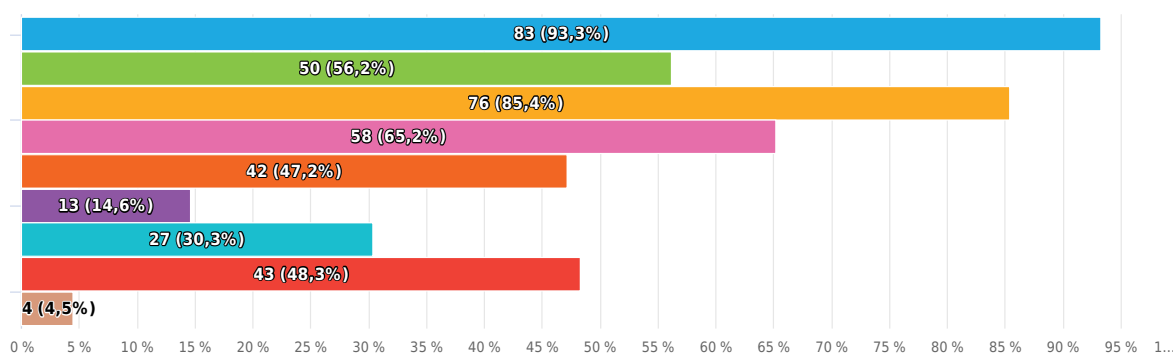
Een kwart van de respondenten geeft aan dat papier en glas geen vaste plek hebben in de jaarlijkse communicatiekalender, bij driekwart is dit wel het geval.

Inwonercommunicatie: hoe?

Publieksvoorlichting over papier en glas vindt vooral plaats via online kanalen, lokale kranten, een communicatiecampagne, de milieucoach en educatie op scholen. Inwoners moeten de informatie meest zelf gaan halen. Er zijn behoorlijke verschillen te zien hoe proactief en intensief gemeenten communiceren.

Antwoord	Antwoorden	Ratio
● Website	83	93,3%
● Lokale krant(en)	50	56,2%
● Afval App	76	85,4%
● Social Media	58	65,2%
● Communicatiecampagne over afval/grondstoffen scheiden	42	47,2%
● Nieuwsbrief over afval/grondstoffen scheiden	13	14,6%
● Milieucoach	27	30,3%
● Educatieprogramma op scholen	43	48,3%
● Anders	4	4,5%

Frequentie van communiceren varieert

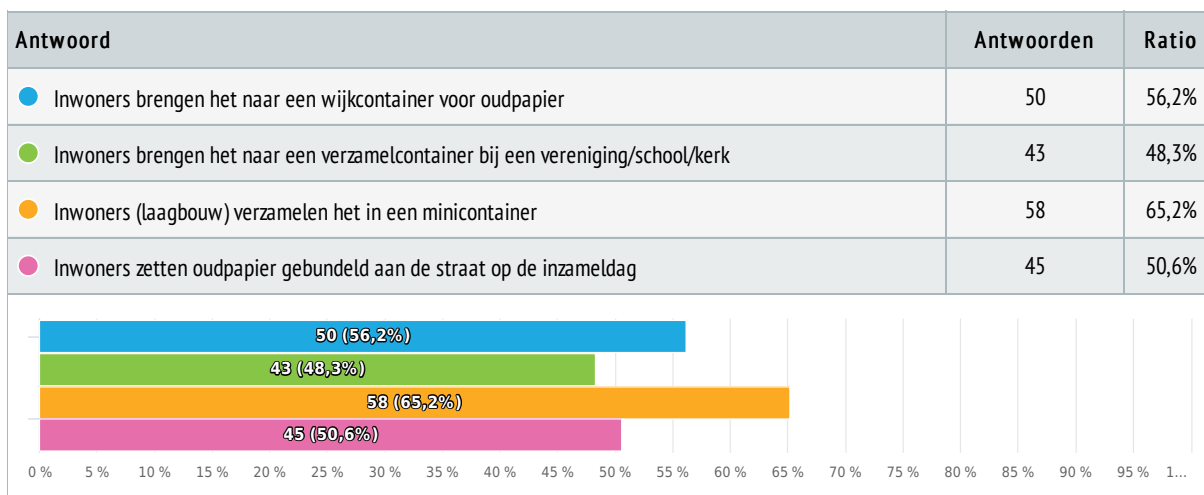
Hoe vaak gemeenten met inwoners communiceren over papier en glas varieert aanzienlijk. Aangegeven wordt variërend van niet specifiek, incidenteel tot minimaal één of enkele keren per jaar, bijvoorbeeld als de afvalkalender uitkomt. Via online kanalen is de communicatie continu en proactief als er bijvoorbeeld bijzonderheden zijn of op aanvraag.

Scheidingstips op/rond inzamelmiddel?

Bijna twee derde van de respondenten geeft aan scheidingstips voor papier en voor glas op of rond de inzamelmiddelen te communiceren.

Inzamelsysteem afval/grondstoffen?

Respondenten geven een verscheidenheid aan van inzamelsystemen, inzamelmiddelen en locaties daarvan.

Bekendheid met scheidingswijzer PRN en SDV?

45% van de respondenten kent de PRN-scheidingswijzer van papier niet. 67% kent de scheidingswijzer van glas van SDV niet. Redenen die worden genoemd zijn onder meer de eigen wijzers, verwijzing naar de afvalapp van het samenwerkingsverband en naar Milieu Centraal. Ook onbekendheid met de wijzers wordt genoemd (vooral die van SDV/glas) en wordt verwezen naar de afdeling communicatie van de gemeente.

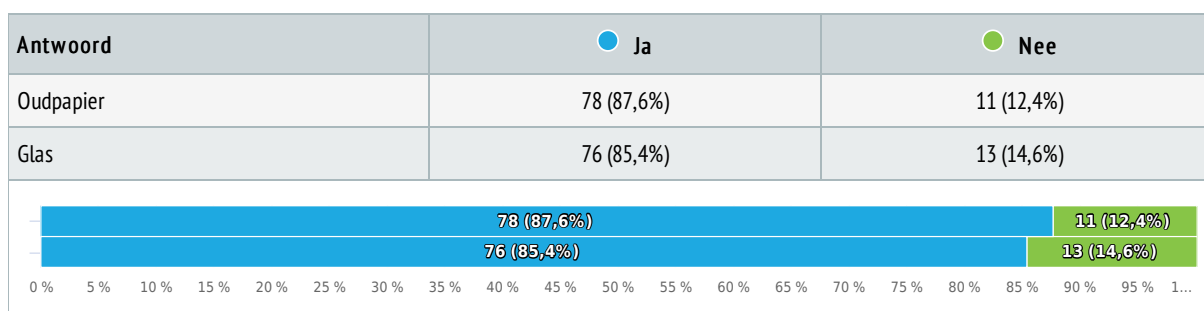
Hoe worden de scheidingswijzers gebruikt?

De antwoorden op hoe de scheidingswijzer(s) gebruikt of in de eigen communicatie verwerkt worden, laten een grote verscheidenheid zien. Zoals:

- Verwerkt in de gemeentelijke afvalscheidingswijzer.
- Verwerkt in gemeentelijke publicaties en eigen voorlichtingsmiddelen, dus gebruikt als bron en/of volgen de wijzer, zorgen voor inhoudelijke afstemming.
- Content ervan wordt gebruikt.
- Niet, nog niet, niet specifiek, zeer beperkt of onbekend; respondenten verwijzen naar de app van de inzamelaar, naar Milieu Centraal of hebben een eigen scheidingswijzer.

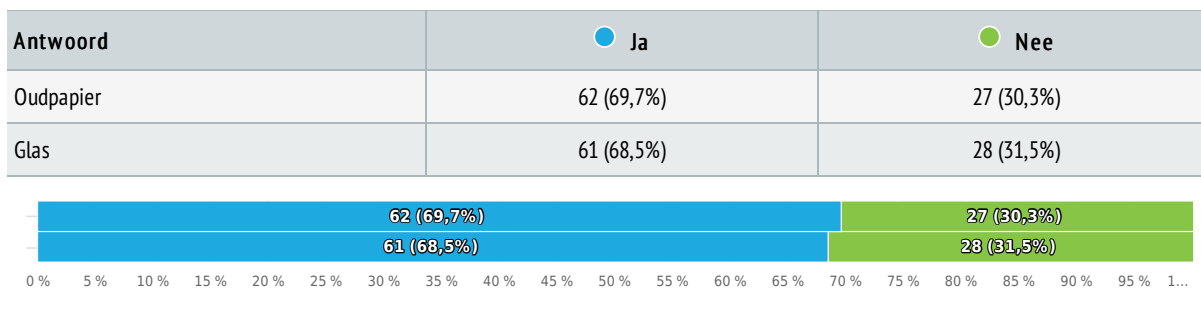
Informatie waarom scheiden belangrijk is?

Bijna 90% van de respondenten informeert inwoners waarom het scheiden van papier en van glas belangrijk is.

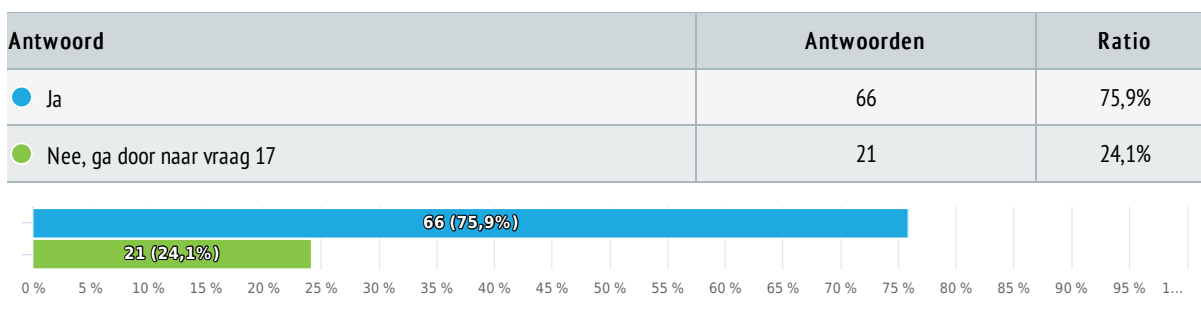
Uitleg over wat er daarna gebeurt?

Bijna 70% van de respondenten geeft aan inwoners te vertellen wat er met papier en glas gebeurt na het scheiden.

Bekend hoeveel papier en glas in het restafval zit?

Driekwart van de respondenten weet hoeveel papier en glas nog in het huishoudelijk restafval zit, en voert dus sorteeraanalyses uit (en/of doet mee aan de Benchmark Huishoudelijk Afval).

Behoefte aan dienstverlening PRN en SDV?

Van de respondenten geeft 73% desgevraagd aan geen wensen of suggesties te hebben hoe PRN en SDV hen van dienst kunnen zijn om de papier- en glaszameling verder te verbeteren. De 27% die dat wel heeft, noemt onder meer:

- Een landelijke campagne.
- Faciliteren met communicatiemiddelen, -campagne, -toolkit.
- Meer bekendheid geven aan PRN en SDV, en daarmee hun communicatiemiddelen.
- Samenwerking tussen gemeenten en producenten.

Nog andere opmerkingen?

Onze slotvraag of men nog andere opmerkingen heeft, geeft onder meer:

- Goede voorzieningen (scheiden gemakkelijk maken) zijn belangrijker dan communicatie.
- Papier en glas worden al redelijk goed door de inwoners gescheiden.
- Landelijk aandacht geven aan het belang van goede kwaliteit van papier- en glaszameling.
- Afvalscheidingswijzers moeten consistent zijn met die van Milieu Centraal.
- Communicatie is centraal georganiseerd bij het samenwerkingsverband.

Conclusies van PRN en SDV

1. Wij hebben een grote bereidheid bij beleidsmedewerkers ervaren om aan de Quicksan deel te nemen, alsmede hun belangstelling voor de uitkomsten.
2. Opvallend dat een kwart van de respondenten geen vaste communicatie over papier en glas heeft.
3. Bijna alle respondenten bieden weliswaar informatie via de website en de afvalapp, maar bij actieve voorlichting en contact met inwoners (interventies) valt nog veel te winnen. De mate van inzet van de milieucoach en van educatie op scholen zijn positief en kansrijk om verder te ontwikkelen.

4. We zien een aanzienlijke verscheidenheid aan inzamelsystemen, inzamelmiddelen en locaties daarvan. Dit benadrukt het belang van onderzoek naar de standaardisatie van inzameling, dat uitgevoerd gaat worden door het ministerie van IenW. PRN en SDV zullen actief participeren in het onderzoekstraject.
5. PRN en vooral SDV zijn nog (te) onbekend bij gemeenten en samenwerkingsverbanden, en daarmee ook de communicatiemiddelen en/of vindbaarheid ervan die zij aanbieden.
6. Ondanks dat ruim driekwart van de respondenten aangeeft inwoners te informeren waarom het scheiden van papier en glas belangrijk is, zien PRN en SDV nog vervuiling in beide grondstofstromen. We vinden het terugdringen van vervuiling een belangrijk aandachtspunt: kwaliteitsverbetering van de inzameling met als resultaat meer recycling.
7. Het scheiden van papier en van glas vinden respondenten belangrijk. Maar het uitleggen wat er met gescheiden ingezameld papier en glas gebeurt wordt in veel mindere mate ingezet als (gedrags-)interventie om het scheiden te stimuleren, terwijl dit een krachtig instrument is.
8. Het nog meer stimuleren van sorteertanalyses en de Benchmark HHA lijkt kansrijk, bijna een kwart van de respondenten weet niet hoeveel papier en glas er in het restafval zit.
9. Er valt nog veel te winnen met meer en beter papier en glas inzamelen, desondanks heeft driekwart van de respondenten geen wensen of suggesties voor dienstverlening van PRN en SDV. Een verklaring is, denken PRN en SDV, dat de meeste aandacht uitgaat naar GFT en PMD.
10. Wij zien een vraag naar communicatiemateriaal en landelijke campagnes: dit is een duidelijke boodschap die uit de Quicksan naar voren komt.

Wat gaan we doen?

- We delen de uitkomsten met de deelnemers aan de Quicksan.
- Met respondenten die een specifieke vraag en/of behoefte hebben aangegeven, nemen we contact op voor ondersteuning en/of samenwerking.
- We delen de uitkomsten en onze conclusies met Verpact en geven onze aanbevelingen aan: wat kan Verpact doen om gemeentelijke voorlichting over de beide grondstofstromen te ondersteunen en/of stimuleren en verbeteren?
- We delen de uitkomsten en onze conclusies met de NVRD. We gaan in gesprek over conclusies die de NVRD uit de Quicksan trekt, en inventariseren mogelijkheden en activiteiten voor samenwerking.
- We delen de uitkomsten en onze conclusies met onder meer het ministerie van IenW/ Rijkswaterstaat (VANG-HHA). We gaan met hen in gesprek over conclusies die zij trekken, en inventariseren mogelijkheden en activiteiten voor samenwerking.
- SDV neemt het initiatief voor samenwerking met Milieu Centraal om de scheidingsstips van glas om te vormen naar een landelijke scheidingswijzer en consumentenvoorlichting van de scheidingsregels (afvalscheidingswijzer.nl). SDV en PRN delen de uitkomsten van de Quicksan met Milieu Centraal en inventariseren mogelijkheden voor actievere en consistente voorlichting aan consumenten over het scheiden van papier en glas.

prn/sdv/kj/mr/18.04.2024